

1. A, B, C ve E seçeneklerinde verilen eşleş-tirmeler doğrudur.

- Divan-ı İşraf: Devletin mali ve idari iş-lerinin yolunda gidip gitmediğini kontrol eden divandı.
- Hükümdar başkentte olmadığı za-manlarda devlet işleri ile ilgilenen di-van, Niyabet-i Saltanat Divanı idi. Bu makamda bulunan ve sultana vekalet eden kimseye naib adı verilirdi.

CEVAP: D

2. Çetr (hükümdar şemsiyesi), nevbet (davul) çaldırmak, para bastırmak ve hutbe okut-mak kullanılan bağımsızlık sembolleri ara-sında yer alır. Kotuz, İslamiyet öncesi Türk devletlerinde kullanılan sembollerden biridir. Kotuz: Hükümdar başlığının önüne takılan tüydür.

CEVAP: A

3. Verilen bilgiler Karahanlıların milli kültürle-rine, yani; ulusal kimliklerine sahip çıkmaya çalıştıklarını gösterir.

CEVAP: D

4. A, C, D ve E seçeneklerinde verilen bilgiler Kök Türkler ile Karahanlıların ortak özellik-leri arasında yer alır.

- Kök Türkler kendilerine özgü Orhun alfabesini oluşturmuş olmalarına rağ-men, Karahanlılar Uygurların oluşturdığı Uygur alfabesini kullanmaya devam etmişlerdir. Dolayısıyla B se-çeneğinde verilen bilgi Kök Türkler ile Karahanlıların ortak özellikleri arasında sayılamaz.

CEVAP: B

5. • **Farabi:** İslam dünyasında pozitif bi-limlerin onunla doğduğu kabul edilir. Aristo'yu Batı'ya tanıtan bilim adamı olarak bilinir. Kendisine "Muallim-i Sani" unvanı verilmiştir. En önemli eseri, ilimlerin tarif ve tasnifini yaptığı "İhsau'l-ulum"dur.
- **İbn-i Sina:** Tıp alanında ünlenmiş Türk-İslam bilginidir. En ünlü eseri tıbbın bütün yasalarını ele alan "El-Kanun fi't-tıp"tır.
 - **Biruni:** Ünlü astronomi ve coğrafya bilginidir. En ünlü eseri Asyalı toplum-lar hakkında yazılmış olan "Asar'ül Bakiye"dir.
 - **Gazali:** Büyük Selçuklu döneminde ya-şamış ünlü tasavvuf fıkıh ve kelam us-tasıdır.
 - **İbnül-Heysem:** Ünlü fizik bilginidir. En ünlü eseri, optik üzerine yazılan en sağlam eser olarak da kabul edilen "Kitab'ül Menazir"dir.

CEVAP: A

6. Gaznelilerin Mısır'da etkili oldukları söy-lenemez. Çünkü Gazneliler, Afganistan'ın Gazne şehrinde kurulmuş; Afganistan, Hindistan ve Pakistan gibi Asya ülkelerinde etkili olmuştur. Gazneliler tarihinin hiçbir anında Mısır'da egemenlik kurmamıştır.

Diğer Türk devletlerine bakarsak:

- Tolunoğulları: 868 – 905,
- İhşidiler: 935 – 969,
- Eyyubiler: 1174 – 1250,
- Memlükler: 1250 – 1517 yılları arasında Mısır'da etkili olmuşlardır.

CEVAP: E

7. • Kadınların siyasal ve toplumsal alanda önemli bir yere sahip olması; söylenemez. Çünkü İslamiyet'le birlikte kadının hem siyasal alandaki hem de toplumsal alandaki yeri kaybolmuştur. Örneğin, İslamiyet öncesi Türk devletlerinde kadın (hatun), devlet yönetiminde hakandan sonra en yetkili kişi iken Türk-İslam devletlerinde böyle bir durum söz konusu değildir.
- Ölümden sonraki hayata inanılması: Söylenemez. Çünkü İslamiyet öncesindeki bu inanış, İslamiyet'te de vardır. Örneğin, İslamiyet öncesi Türk kültüründe geçen "uçmağ" ve "tamu" kavramları İslam inancındaki "cennet" ve "cehennem" kavramlarını karşılamaktadır.
 - Federal bir yönetim anlayışının benimsenmesi: Söylenemez. Çünkü İslam öncesindeki yönetim sistemi (ikili teşkilat) bazı Türk-İslam devletleri tarafından devam ettirilmiştir. Örneğin, Karahanlılar eski Türk devletlerinde olduğu gibi ülkelerini doğu ve batı olmak üzere ikiye ayırarak yönetmişlerdir.
 - Farklı kültürlerin bir arada yaşamasına müsaade edilmesi: Söylenemez. Çünkü Türk – İslam devletleri zamanında da farklı inançlara saygılı davranılmıştır.
 - Resim ve heykelticilik alanında ilerlenmesi: Söylenemez. Çünkü İslamiyet öncesi Türk kültüründe yoğun olarak görülen resim ve heykelticilik İslamiyet'in etkisiyle bu dönemde önemini kaybetmiştir.

CEVAP: E

8. Sivil mimaride; köşkler, saraylar, kervansaraylar, hamamlar, köprüler ve darüşşifalar gibi eserler bu grupta yer alır. Tekke, türbe ve burç sivil mimari içerisinde yer almaz.

CEVAP: C

9. • Kutadgu-Bilig, ilk Türk-İslam devleti olan Karahanlılar dönemine aittir. Dolayısıyla bu eser, Türk-İslam kültürünün araştırılmasında kaynak olarak kullanılabilir.
- Orhun Kitabeleri, II. Kök Türk Devleti zamanında dikilmiştir. Dolayısıyla İslamiyet öncesi Türk tarihine ait olan bu eser Türk-İslam tarihinin araştırılmasında kaynak olarak kullanılamaz.
 - Karabalasagun Yazıtları, Uygurlar zamanında dikilmiştir. Dolayısıyla İslamiyet öncesi Türk tarihine ait olan bu eser Türk-İslam tarihinin araştırılmasında kaynak olarak kullanılamaz.

CEVAP: A

10. Verilen her üç durum da Türklerin İslamiyet'i benimsemelerinde etkili olmuştur.

CEVAP: E

11. Verilen özellikler kümbet mimarisine aittir.
- İmarethane:** Yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtmak için kurulan hayır kurumudur.
- Kervansaray:** Tüccarların mallarını sergilediği, konakladığı yollar üzerinde kurulu ticarethanelerdir.
- Medrese:** Orta ve yüksek öğretimin verildiği okullardır.
- Tekke:** Çeşitli İslam büyükleri için kurulmuş, tarikatların tanıtıldığı ve öğretildiği yerlerdir.

CEVAP: A

12. Malazgirt Zaferi, İslam dünyasında büyük bir coşkuyla karşılandığına göre; bu savaş İslam dünyasında cihat olarak benimsenmiştir. Ayrıca Türklerin kazandığı bir savaş anlatıldığı gibi İslam dünyasında karşılık bulduğuna göre, Türklerin İslam dünyasındaki itibarı da artmıştır. Fakat verilen bilgilerden hareketle İslam dünyasında mezhep birliğinin sağlandığı yargısına ulaşılamaz.

CEVAP: B

13. Selçuklularda müstevfi denilen görevli, mali işlerin yürütüldüğü Divan-ı İstifanın başkanıdır. Yani; müstevfi, bugünkü maliye bakanı gibidir. Dolayısıyla bütçeyi hazırlamak ve hazinenin gelir ve giderlerini kontrol etmek müstevfinin sorumlulukları arasında yer alır.

- Selçuklularda devletin iç ve dış yazışmalarını yürütme görevi, Divan-ı İnşanın başkanı olan tuğracıya aittir.

CEVAP: B

14. Büyük Selçuklu Devleti'nde meliklerin siyasi ve askeri alanda geniş yetkilerle donatılması merkezîyetçi bir yapının oluşturulmamasına neden olmuştur. Melikler, aldıkları bu geniş yetkilerle buldukları yerlerde bağımsız hareket etmeye başladıkça devlet otoritesinin korunması zorlaşmış, zaman zaman hanedan ailesi içinde taht kavgaları da yaşanmıştır. Oysa meliklerin geniş yetkilerle donatılmasının Türk kültürünün geniş alanlara yayılması üzerinde herhangi bir etkisi olmamıştır. Türk kültürü, daha çok fetihlerle daha geniş alanlara yayılma fırsatı bulmuştur.

CEVAP: D

15. Selçuklularda taşra yönetimi,

- Eyalet
- Vilayet
- Kaza
- Köy olmak üzere gruplandırılmıştır.

İkta: Geliri emirlere, valilere, komutanlara maaşları karşılığında verilen topraklardır.

Vakıf: Geliri ilmi ve sosyal kurumlara ayrılan topraklardır.

Has: Hükümdarın şahsına ait topraklardır.

Haraci: Gayrimüslimlere ekip biçmeleri için verilen topraklardır.

CEVAP: A

16. **Divan-ı İnşa:** Devletin iç ve dış yazışmalarının yürütülmesinden sorumludur.
Divan-ı İstifa: Devletin mali işlerinin yürütülmesinden sorumludur.
Divan-ı Mezalim: Ağır siyasi suçların görülmesi ve karara bağlanmasından sorumludur.
Divan-ı Pervane: Fethedilen toprakların kaydedilmesi ve bölümlere ayrılmasından sorumludur.
Divan-ı Arz: Askerlik işlerinin yürütülmesinden sorumludur.

CEVAP: B

17. **İmarethane:** Yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtmak için kurulan hayır kurumlarıdır.
Tabhane: Hastane çıkışlarında hasta yakınlarının ve yoksulların barındığı misafirhanelerdir.
Saray: Sultanın ve ailesinin oturduğu, devlet işlerinin yürütüldüğü yerdir.
Dolayısıyla imarethanelelerin ve tabhanelelerin yaygınlığı Türk-İslam devletlerinde sosyal devlet anlayışının geliştiğini gösterir.

CEVAP: D

18. Karahanlıların Uygur alfabesini kullanmalarına ve Türkçeyi resmi dil kabul etmelerine bakarak I. ve II. öncüllerdeki yargılara kolaylıkla ulaşılabilir. III. öncüldeki yargıya ulaşamaz. Çünkü Karahanlılar İran ve Arap toplulukları ile etkileşim yaşayan bir devlettir. Zaten paragrafta bununla ilgili herhangi bir ifadeye de yer verilmemiştir.

CEVAP: C

19. Ribat adı verilen ilk kervansaraylar Karahanlılar döneminde inşa edilmiştir.

CEVAP: C

20. Selçuklu medreseleri ile ilgili olarak A, B, C ve D seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. E seçeneğinde verilen bilgi ise yanlıştır. Çünkü Selçuklu medreselerinde sadece din dersleri okutulmamıştır. Din dersleri dışında matematik, astronomi, geometri, cebir, fizik ve kimya gibi dersler de okutulmuş, bu sahalarda derin bilginler yetişmiştir.

CEVAP: E

